

ندای اصفهان

کتاب الصلاة- فصل فی الصلاة العیدین- ادامه مقدمه احکام نماز عیدین

کد خبر: 133377

23 اسفند 1399 در ساعت 8:43 ق.ظ

ندای اصفهان- حجت الاسلام جواد جلوانی

(مدرسه علمیه صدر بازار اصفهان)

در ادامه تقریر درس خاج فقه آیت الله سید ابوالحسن مهدوی (زید عزه) مورخ شنبه ۴/۱۱/۹۹ حاشیه بر مباحث صلاة کتاب غُرُوه الوثقی و مبتنی بر وسائل الشیعه به نظر علاقه مندان می رسد.

جهت دریافت دروس قبلی اینجا را کلیک کنید.

کتاب الصلاة- فصل فی الصلاة العیدین- ادامه مقدمه احکام نماز عیدین – مسئله ۱ و ۲ و ۳

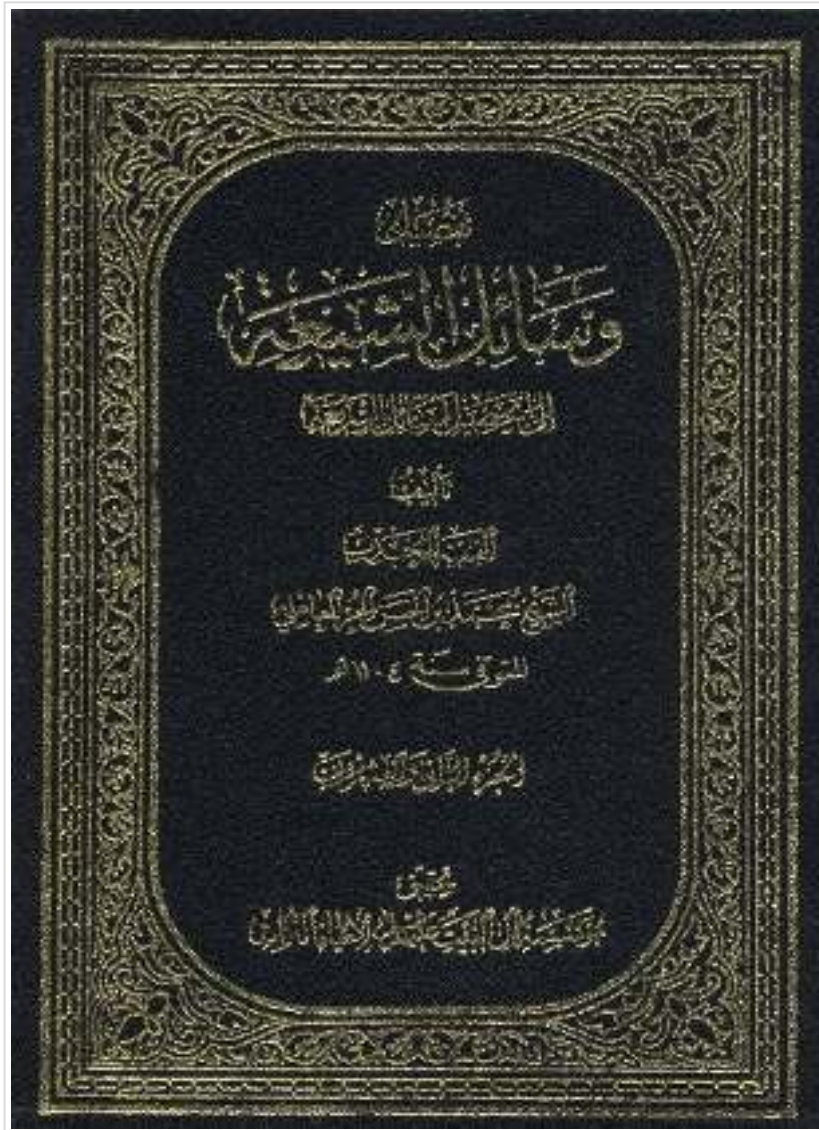
بسم الله الرحمن الرحيم

بحث در فقه پیرامون کیفیت قرائت نماز عید فطر و نماز عید قربان بود.

بخشی از عبارت را خواندیم و رسیدیم به این عبارت که می فرماید وَ هِيَ زَكَّاتَانِ يَقْرَأُ فِي الْأُولَى مِنْهُمَا الْحَمْدُ وَالسُّورَةُ وَ ۵ تکبیرات می گوید اَقِید بِكُلِّ تَكْبِيرَةٍ قَنُوتٌ وَ سپس می گوید بعد از ۵ تکبیر برای رکوع می رود و رکوع و سجده را انجام می دهد و سپس برای رکعت دوم بلند می شود، در رکعت دوم بعد از حمد و سوره ۴ تکبیر می گوید و بعد از هر تکبیر یک قنوت انجام می دهد، سپس تکبیر پنجم را که می گوید به رکوع می رود و نماز را تمام می کند.

مجموعه تکبیرات نماز عید ۱۲ تکبیر است؛ ۷ تکبیر در رکعت اول هست که یکی تکبیرها للاحرام است و ۵ تکبیر برای قنوت می گوید و یک تکبیر هم بعد از ۵ قنوت می گوید که برای رکوع است. در رکعت دوم ۵ تکبیرات می گوید که ۴ تکبیر را می گوید و قنوت انجام می دهد و یک تکبیر می گوید و رکوع می رود.

ما حدیث یک از باب ۱۰ از صلاه عید را اجمالاً را بخوانیم، حدیث خوبی است هم سندش قطعی است و هم کیفیت نماز عید را با بعضی از اسرارش بیان می کنند.

درواقع می‌خواهم بگویم که این دو رکعت نماز عید عدل یک نماز واجب است، از طرف دیگر می‌فرمایند ۷ و ۵ به خاطر این است که تکبیرات عددش زوج نباشد. از طرف دیگر در عبارت سید ظاهرش این است که می‌فرمایند که قنوت در این نماز واجب است.

باب ده از همین ابواب صلاه عید را ملاحظه کنید. حدیث ۳ و ۸ و ۱۰ را ملاحظه کنید. مثلاً حدیث ۳ می‌گوید يُكَبِّرُ ثُمَّ يَقْرَأُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حَمْسَ وَ يَقْنَتَ بَيْنَ كُلِّ تَكْبِيرَتَيْنِ - ظاهر این کلمات یکبر، ثم یقرأ این‌ها فعل مضارعی است که در مقام انشاء آمده و آکد در وجوب است نسبت به امر. خلاصه ظاهرش وجوب قنوت است، اجماع هم هست که عمل پیامبر و اهل بیت (ع) همراه با قنوت بوده گرچه عمل واضح نیست که آیا به عنوان وجوب بوده یا به عنوان استحباب. اعم از وجوب هست.

سید می‌فرمایند که اظهر وجوب قنوت و وجوب تکبیرات است و جایز است در قنوتات از کاری که به زبانش جاری می‌شود و دعا و هرچیزی که به ذهنش می‌رسد بخواند چنانچه در سایر نمازها نیز ذکر خاصی در قنوت وارد نشده است. هر دعایی که بخواهد می‌تواند داشته باشد گرچه افضل آن است که اول در قنوت بگوید «اللهم اهل الکبرياء و العظمه...» تا آخر.

در مورد وجوب قنوت باید عرض بکنم که در نماز عید وجوب قنوت مشهور است. سید مرتضی در کتاب «انتصار» بر وجوب قنوت ادعای اجماع کرده‌اند و این را از معتقدات امامیه دانسته‌اند در کتاب دروس و روضه و همچنین علامه در بعضی از کتب‌شان وجوب را گرفته‌اند. در مقابل این وجوب شیخ طوسی در کتاب «خلاف» اعتقاد به استحباب دارند.

ما عرض می‌کنیم ظاهراً این قنوت واجب هست ولیکن وجوبش وجوب وضعی شرطی است نه وجوب تکلیفی. وجوب شرطی یعنی اگر مایلی که نماز عید صحیح باشد باید با قنوت بخوانی و اگر بدون قنوت خواندی نماز باطل است اما گناهی از نظر تکلیفی انجام نداده است. لذا شهید ثانی در شرح لمعه می‌فرمایند اگر اخلاص به قنوت یا تکبیر کرد نماز باطل است و نمی‌فرمایند که کار حرام انجام داده است.

و همین طور راجع به تکبیرات هم سید مرتضی قائل به وجوب است و شیخ در «تهذیب» قائل به استحباب هستند. ظاهر آن است که ادله بر وجوب تکبیرات قوی‌تر از وجوب قنوت است چون در مورد تکبیرات ما هیچ دلیل اطلاقی نداریم که به اطلاقش تمسک بکنیم و بگوییم که بدون تکبیر هم نماز صحیح است و لفظ «ینبغی» هم در مورد تکبیرات نداریم. در مورد قنوت بعضی عبارتها وجود دارد.

سید می‌فرمایند که دو خطبه بعد از نماز می‌آورند با همان شرایطی که در صلاه جمعه هست با این تفاوت که محل خطبتین در نماز عید بعد از نماز است اما خطبه‌های نماز جمعه در روز جمعه قبل از نماز خوانده می‌شود و جایز نیست در نماز عید خطبه‌ها را زودتر بخوانند.

بعد هم می‌فرمایند که در زمان غیبت می‌شود اصلاً خطبه‌ها را نخواند گرچه نماز عید را به جماعت بخوانند، اگر هم خطبه خوانده شد حضور در هنگام اجرای خطبه واجب نیست. و شایسته است که در خطبه عید فطر مسائل متعلق به زکات فطره یعنی شروط و قدر و وقت اعطا را بیان بکند و در خطبه نماز عید قربان آنچه مربوط به قربانی کردن است را توضیح دهد.

راجع به این که خطبه‌ها در نماز عید بعد از نماز هست و نماز اول خوانده می‌شود ملاحظه کنید، حدیث دو از باب ۱۱ را که در این روایت می‌گوید اولین کسی که نماز را بعد از خطبه خواند عثمان بود. علتش هم این بود که چون مردم او را عادل نمی‌دانستند لذا وقتی عثمان می‌خواست نماز عید را بخواند نماز را که خواند و بعد که می‌رفت خطبه را بخواند می‌دید که کسی برای خطبه‌ها ننشسته است. مردم می‌آمدند و نماز عید را می‌خواندند بعد پای صحبت عثمان نمی‌نشستند چون فرد عادل نبود و در رفتارش کار خلاف خیلی کرده بود، اقوامش را آورده بود و مسئولیت در حکومت به اقوام خویش داده بود و خودش هم پول زیادی ذخیره کرده بود. کار این‌چنینی بود که مردم وقتی شورش کردند که او را بکشند کسی از او دفاع نمی‌کرد و همه او را مستحق کشتن می‌دانستند به جز امیرالمؤمنین (ع) که به مصلحت‌هایی نمی‌خواستند که این کشتن واقع بشود اما مردم اقدام کردند.

عثمان برای این که مردم را نگه دارد خطبه‌ها را مثل روز جمعه قبل از نماز عید می‌خواند این یک بدعتی از او بود.

حدیث ۱۲ از باب ۱۱ علتش را بیان می‌کند که چرا خطبه در روز جمعه قبل نماز است اما در روز عید خطبه‌ها بعد از نماز خوانده می‌شود؛ حضرت می‌فرماید علتش این است که عید فطر و عید قربان در یک سال بیش از یکبار نیست و مردم بیشتر رغبت دارند نماز عید فطر را بخوانند لذا اگر اول نماز خوانده بشود ممکن است که عده‌ای برای خطبه‌ها ننشینند اما اکثراً می‌نشینند. این دلیل شده است. ولیکن در نماز جمعه چون در یک سال مرتب جمعه‌ها هست و عددش بیش از ۵۰ جمعه در یک سال داریم مردم خسته می‌شوند اگر بخواهیم خطبه‌ها بعد از نماز باشد. لذا ممکن بود مردم زده بشوند بنابراین اول خطبه‌ها خوانده می‌شود.

بعد از این سید در ۱۱ مسئله وارد می‌شوند و کل مسائل صلاه عید را بیان می‌کنند.

مسئله اول می‌فرماید که در نماز عید فطر و قربان شرط نیست که سوره مخصوصی خوانده بشود بلکه جایز است هر سوره‌ای خوانده بشود منتها افضل آن است که در رکعت اول سوره شمس را بخواند و در رکعت دوم سوره غاشیه را یا در رکعت اول سوره اعلی و در رکعت دوم سوره شمس را بخواند. حدیث ۲ باب ۱۰ راجع به سوره شمس و غاشیه است. حدیث ۵ باب ۲۶ راجع به سوره اعلی و سوره شمس در رکعت دوم است.

مسئله دوم از مستحبات نماز عید را ذکر می‌کنند که چون حکم خداست من فقط تیتراژ این‌ها را بیان می‌کنم و بعد هم نشانی‌هایش را عرض می‌کنم و خودتان روایتش را ببینید.

اول از مستحبات مربوط به قرائت است، چه جماعت امام بخواند چه منفرداً خوانده بشود مستحب است حمد و سوره جمعاً خوانده بشود. دوم رفع یدین در حال تکبیرات. سوم در صحرا بروند بخوانند مگر در مکه که مستحب است در مسجدالحرام خوانده بشود.

چهارم سجده را بر زمین بگذارد و سجده نکند نه غیرزمین و چیزهای دیگر که بهتر است بر روی زمین سجده بکند. پنجم این که به سمت نماز که می‌رود پیاده برود، کفش نپوشد و باوقار برود. ششم قبل از نماز عید غسل بکند. هفتم عمامه سفید بر سر بگذارد. هشتم لباسش را به ساق پایش ببندد. نهم افطار بکند، در صلاه عید فطر قبل از این که نماز را می‌خواهد بخواند و با یک خرما افطار بکند و بعد نماز عید فطر را بخواند. در اعمال روز عید قربان مستحب است که از گوشت قربانی استفاده بکند آن هم بعد از نماز چون آن روز دیگر روزه نیستند بعد از نماز از گوشت قربانی استفاده بکند.

دهم تکبیرات مستحب را بگوید. منظور از تکبیرات «الله اکبر الله اکبر، لا اله الا الله و الله اکبر، الله اکبر و لله الحمد، الحمد لله علی ما هدانا»، این برای نماز عید فطر است. نماز عید قربان هم همین تکبیرات را دارد منتها اضافه‌تر دارد و می‌گوید «الله اکبر علی ما رزقنا من بهیمه الانعام، و الحمد لله علی ما ابلانا». مستحب است بعد از چهار نماز این تکبیرات را بگوید؛ آن چهار نماز یکی نماز مغرب شب عید و نماز عشاء شب عید و نماز صبح عید فطر و چهارم خود صلاه عید هستند. بعد از این چهار نماز این تکبیرات را مستحب است که بگوید.

و اما در عید قربان بعد از ده نماز، مستحب است که این تکبیرات گفته بشود. اگر در سرزمین منا نباشد ۱۰ نماز است که اولین نمازش ظهر روز عید است، از ظهر روز عید این تکبیرات گفته می‌شود تا دهمی آن که می‌شود صبح روز دوازدهم و اگر سرزمین منا هست به جای ده نماز ۱۵ نماز بعدش این تکبیرات گفته می‌شود که اولین آن ظهر روز عید است و آخرینش صبح روز سیزدهم است.

عرض کنم که اگر احادیث را می‌خواهید ملاحظه کنید احادیث در باب ۳۲، باب ۲۰، باب ۱۷ و ۱۹ و ۱۳ به همین ترتیب روایات و مستحباتی در آن آمده است و این ابواب صلاه عید هست که اگر ملاحظه کنید روایتش را می‌بینید بسیاری از این روایت‌ها حاوی نکات زیبایی است.

مسئله سوم ۴ کراهت را بیان می کند:

اول اینکه کراهت دارد امام با سلاح خارج بشود مگر در حال خوف باشد که آن اشکالی ندارد. حدیث یک باب ۱۹ را ملاحظه می‌کنید.

کراهت دوم این است که قبل از نماز عید بخااهد نافله بخواند یا بعد از نماز عید بخااهد تا ظهر نافله بخواند، این کراهت دارد مگر در مدینه الرسول باشد. در شهر مدینه مستحب است که قبل از این که برای نماز عید خارج بشود در مسجد پیامبر دو رکعت نماز بخواند. حدیث ۱۰ از باب ۱۷ را ملاحظه کنید و نیز باب ۶-۸-۱۰-۱۲ این ابواب را هم ملاحظه کنید.

کراهِتِ یومِ این است که منبر را بخواهند به صحرا منتقل بکنند، این هم کراهِت دارد و مستحب است که همان‌جا در صحرا منبری از گل درست بکنند نه این‌که منبر را به آن‌جا ببرند.

کراهت چهارم؛ اینکه نماز را زیر سقف بخواند این هم حدیث ۲ باب ۱۷ است.

انتهای پیام/

برچسب‌ها: جواد جلوانی، درس خارج فقه، سید ابوالحسن مهدوی، عروه الوثقی، مدرسه علمیه صدر بازار، نماز عید فطر، نماز عید قربان، وسائل الشیعه

برگرفته از ندای اصفهان: <https://nedayeesfahan.ir>